

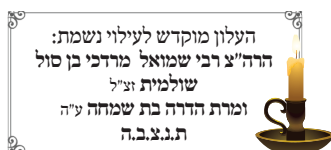
מפעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור, ב"י, שו"ע, מ"א, ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

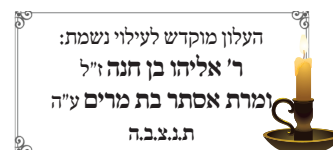
כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעורי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והחוגים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

יום ג' כ"ח סיון - יום ב' ד' תמוז תשפ"א

מסכת יומא ז"ח-ס"ד

שבוע פרשת קורח

דף נ"ח

... רבי יונתן אומר: מזה בפני עצמו, ומזה בפני עצמו. אמר לו רבי יאשיה: והלא כבר נאמר אחת! - אמר לו רבי יונתן: והלא כבר נאמר מדם הפר ומדם השעיר. אם כן למה נאמר אחת - לומר לך אחת ולא שתיים מדם הפר, אחת ולא שתיים מדם השעיר ...

פסק הרמב"ם [פ"ד ה"ב] כדעת ר' יאשיה שצריך לערב, וכסתמא דמתני' [נ"ג ב].

נתן את המלא בריקן וכו'. בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא: הניח מזרק בתוך מזרק, וקבל בו את הדם, מהו? מין במינו חוצץ, או אינו חוצץ? ... איכא דאמרי, הכי בעי מיניה: דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך? תא שמע, דתנא דבי רבי ישמעאל: את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש, שני כלים ושירות אחת.

וכן פסק הרמב"ם [פ"א מפסוה"מ הכ"א] להלכה שאינו חוצץ, כיון שהוא מין במינו.

בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא: הניח סיב בתוך המזרק וקבל בו את הדם, מהו? מין בשאינו מינו חוצץ, או אינו חוצץ? כיון דמחלחל - לא חייץ, או דילמא לא שנא? אמר ליה: תנינא, זולף והולך עד שמגיע לספוג. - שאני מיא דקלישי. איכא דאמרי, הכי פשט ליה: בדם - כשר, בקומץ פסול.

ברש"י פירש דהיינו שנתן סיב בכלי שקידש בו את הקומץ, אך ברמב"ם [פ"א מפסוה"מ הכ"א] מבואר שהבין דמיירי על הכלי שנתן בו הקמיצה. וכתב הלחם משנה, דאידי ואידי הלכתא נינהו, דהרי גם אותו צריך שיהיה כלי שרת, כדאיתא בסוטה [י"ד], ולכך בעינן שלא יהיה חציצה בין הכלי לקמח.

משנה. ויצא אל המזבח אשר לפני ה' - זה מזבח הזהב. התחיל מחטא ויורד. מהיכן הוא מתחיל - מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית. מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון משם היה גומר על מזבח הפנימי. רבי אליעזר אומר: במקומו היה עומד ומחטא. ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה, חוץ מזו שהיתה לפניו, שהיה נותן מלמעלה למטה ...

מבואר במשנה ובגמרא, שאופן הזאתו היה כשעומד בצד המערבי למזבח ומזה עליו, שנאמר "ויצא אל המזבח". היכן היה - לפניו מן המזבח, ולדעת ת"ק היה מקיף ברגל סביב המזבח. ומשמע במשנה, שמה ששנינו "ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה, חוץ מזו שהיתה לפניו, שהיה נותן מלמעלה למטה" הוא לדעת ר' אליעזר, שמאחר שהכה"ג לא עמד ליד הקרנות בשעת נתינת הדם אלא הושיט ידו אליהן מהמקום שעמד, אין חשש שיתלכלכו בגדיו בשעה שנותן את הדם על שלש הקרנות הרחוקות ממנו, שהרי יכול למשוך את הדם לאורך הקרן מבלי להגביה אצבעותיו מעל כף ידו, ולכן היה נותן את הדם מלמטה למעלה, אבל לגבי המתנה על הקרן

הודעה חשובה

ניתן להקדיש את העלון מידי שבוע להצלחה או לע"נ, וכן אפשר לפרסם ספרים בלבד בעמוד האחרון של העלון, העלון מודפס ב20,000 עותקים ומופץ בכל הארץ, מלבד זה הוא נשלח במייל לרובבות אנשים, ומהם זה נשלח לעוד רבבות רבות של אנשים, כך שמעיינים בו למעלה ממיליון איש מידי שבוע, בהקדשה אחת אתם מנציחים את יקירכם במפעל התורה וזיכוי הרבים מהגדולים בעולם, או זוקפים להצלחתכם את זכות הרבים ולימוד התורה של ציבור ענק זה, מעלת לימוד התורה היא הסגולה הבדוקה והמועטה יותר מכל הסגולות שבעולם, בסכום של \$1,000 תוכלו לזכות בהקדשה זו, כל הקורא וזכה! רק שני הקדשות יופיעו מידי שבוע בעמוד הראשון של העלון! או פירסום של ספרים, עמוד שלם \$1,000 וחצי עמוד \$500, בפרסום זה אתם חוסכים הוצאות גדולות של הדפסה והפצה. לפרטים: בטלפונים או במייל המופיעים בתחתית העמוד. וכן ניתן לשלם בנדרים פלוס או בקהילות על שם מכון ראש פינה, ולכתוב שם את פרטי ההקדשה

כולל ומכון ראש פינה:

שעמד לידה היה נותן מלמעלה למטה כדי שלא יתלכלכו בגדיו, אך לדעת ת"ק בכולם היה נותן מלמעלה למטה.

אמנם הרמב"ם [פ"ד ה"ב] פסק כשיטת ת"ק, אך העתיק שם הדין ש"על כולן היה נותן מלמטה למעלה, חוץ מזו שהיתה לפניו, שהיה נותן מלמעלה למטה". והביא הכסף משנה דברי הרשב"א בתשובה [סי' שפ"ט] שנשאל בזה על דברי הרמב"ם, וכתב וז"ל: באמת פשוטה של משנה משמע דלתנא קמא כלן מלמעלה למטה הן וכדקתני התחיל מחטא ויורד משום דלדידיה אית ליה ברגל. ומתניתין דקתני על כלן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו בלבד ר' יהודה היא. וכדמשמע נמי בגמרא דאמרינן מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא [נ"ט א'] רבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר במקומו הוא עומד ומחטא על כלם. הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן מלמעלה למטה. דאלמא רבי אליעזר בלחוד הוא דתני לה למתניתין. אבל לרבנן כולן מלמעלה למטה. אלא אפשר שהרב ז"ל סבור דאף תנא קמא היא ומכל מקום לא מפקא מדרי' אליעזר. והא דאמרינן מתניתין מני רבי יהודה היא משום דלר' מאיר רבי אליעזר אית ליה בכולן נותן מלמעלה למטה חוץ מזו שהיא לפניו באלכסון. אמרינן דמתני' רבי יהודה היא דמתניתין ודאי אף לכשתמצא לומר דאף ת"ק היא מ"מ לא מפקא מדרי' אליעזר. ודקא קשיא לך ואחר שהוא מסבב הקרנות ברגל מה הפרש בין זו לזו והרי כלם סמוכות לו. אפשר לומר לדעת הרב שזו בלבד שהיא לפניו ממש לפי שיש לו לצאת מכל המזבח נותן מלמעלה למטה כי היכי דלא ליתוסס מאניה. אבל בצפונית מערבית שהיא לו באלכסון נותן מיד ממקומו כדי שלא יעבור על המצות וישהא המתנה. ואחר כך מקיף ברגל לצפונית מערבית. ומשם נותן מיד לקרן מערבית דרומית ונותן מיד לקרן דרומית מזרחית. ונמצא שאין מכלן אחת מהן לפניו ממש אלא זו בלבד. כנזכר לעילא דרך הרב בזו אף על פי שפשטה של שמועה נראית כמו שאמרת. עכ"ל הרשב"א.

ולגבי פר הבא על כל המצוות, מבואר בגמ' שעומד בצד המזרחי של המזבח הפנימי ומזה משם על הפרוכת [כשהמזבח מפסיק בינו לבין הפרוכת], שנאמר "מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד", מזבח לפני ה', ואין כהן לפני ה' [שלא היה צריך לכתוב שהמזבח לפני ה' שהרי מקומו ידוע, ואתי לדרשא. רש"י]. הא כיצד - עומד חוץ למזבח ומזה. וכן פסק הרמב"ם [פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ד]. וכתב החזו"ן א' [א"ח סי' קכ"ו ס"ק ל"ח], ששאר פרטי המתנות המוזכרים במשנתנו לענין חטאות יום הכפורים לגבי אופן ההקפה ונתינת הדם סביב למזבח, נוהגים גם בשאר חטאות הפנימיות.

א כן כתב בליקוטי הלכות שכך היא הפשטות בדברי הרמב"ם שכתב שם "והוא מסבב והולך", ואמנם הלחם משנה דוחק את לשון הרמב"ם בזה אך נקט הח"ח שם, דמ"מ העיקר כהרשב"א.

התחיל מחטא ויורד וכו'. תנו רבנן: התחיל מחטא ויורד, מהיכן היה מתחיל - מקרן מזרחית דרומית, דרומית מערבית, מערבית צפונית, צפונית מזרחית, דברי רבי עקיבא. רבי יוסי הגלילי אומר: מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית. מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל שם רבי עקיבא פוסק. מקום שרבי עקיבא מתחיל שם רבי יוסי הגלילי פוסק.

מבואר להתירוץ הראשון של הגמ' ע"פ פירש"י, שלדעת ר"ע מתחיל המתנות בקרן מזרחית דרומית של מזבח הפנימי, ואף שהצד המזרחי הוא הצד המרוחק יותר מן בית קדשי הקדשים שמשם יצא, ילפינן ממה שנאמר "ויצא אל המזבח" שצריך לצאת מכולי מזבח, וכיון שהיו שני פרוכות לבית קדשי הקדשים והפתח של החיצונה היה בדרום [וכדעת ר' יהודה לעיל ג"כ ב' וכן ק"ל כמבואר שם], ממילא יותר קרוב הוא לצד דרום. ואחר הזאה זו היה ממשיך לקרן דרומית מערבית, מערבית צפונית וכו', ואף שזהו הקפה דרך שמאל [שהרי עומד ממול המזבח] וק"ל שצריך להקיף דרך ימין בעבודות המזבח וכדומי בר יחזקאל שלמד כן מהפסוק לגבי ים שעשה שלמה "עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלושה פונים ימה ושלושה פונים נגבה ושלושה פונים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחוריהם ביתה", שהפסוק מונה בזה לפי הסדר של הקפה דרך ימין לאדם העומד ממול הים, מ"מ כאן עדיף טפי שיחזור לקרן דרומית מערבית שבה פגע ברישא כשיצא מן המזבח. אמנם ר' יוסי הגלילי סובר כר' יוסי הסובר שהיה רק פרוכת אחת לבית קדשי הקדשים, ופתחה בצפון [כמבואר לעיל שם], וממילא פוגע ברישא בקרן מערבית צפונית, וכיון שנאמר הדין של "ויצא אל המזבח" צריך לעבור לקרן מזרחית צפונית, ומשם חוזר לקרן מערבית צפונית ששם הוא גם ההוא דפגע ברישא וגם הקפה דרך ימין.

ובהמשך מתרצת הגמ': "ואי בעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל - דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ [וצריך להקיף דרך ימין]. והכא בהא קא מיפלגי; מר סבר [ר"ע] הקפה ביד, ומר סבר [ריה"ג] הקפה ברגל [וכיון שסובר ר"ע שהקפה ביד לכך אין צריך להקיף דוקא דרך ימין]. ואי בעית אימא בהא קא מיפלגי, מר סבר [ריה"ג] סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון, ומר סבר [ר"ע] כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי [ולכן אין דין להקיף דרך ימין]. אמנם ב' התירוצים האחרונים אין נוגעים בשאלה למה מתחיל לריה"ג מקרן מזרחית צפונית, ובזה נשאר לכאורה התירוץ הראשון.

וברמב"ם [פ"ד ה"ב] פסק כדברי ריה"ג, ואף שלעיל פסק כר' יהודה שהפתח של הפרוכת היה בצד דרום, וכן פסק שהקפה ברגל. והביא הכסף משנה שכבר בתשובת הרשב"א [סימן שפ"ח] נשאל על הרמב"ם בזה, והשיב: "נראה לי שהרב ז"ל סבור דההוא תנא דמהיכן הוא מתחיל לאו רבי יוסי היא אלא תנא אחריןא ור' יוסי הוא דפליג אתנא קמא בפרוכות

ב ע' בהערה הקודמת.

איתא בתוספתא [פ"ג], שלכל הזייה היה צריך לטבול אצבעו בדם, ולא שיזה ב' פעמים בטבילה אחת. וכן פסק הרמב"ם [פ"ג ה"ו].

שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. דאמר קרא ואת כל דם הפר ישפך, וכי נפיק - בההוא פגע ברישא. ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומית. תנו רבנן: יסוד המזבח - זה יסוד דרומית. אתה אומר יסוד דרומית, או אינו אלא יסוד מערבי? אמרת: ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל, מה יציאתו מן ההיכל - בסמוך לו, ואי זה - זה יסוד מערבי, אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו, ואי זה - זה יסוד דרומי ...

הנה סתם מתני' שבמתנות שבהיכל היה שופך השירים על יסוד מערבי של מזבח החיצון והטעם מבואר בגמ' משום "דאמר קרא ואת כל דם הפר ישפך, וכי נפיק - בההוא פגע ברישא". ובמתנות שבמזבח החיצון היה שופך השירים ביסוד דרומי כי הוא הסמוך לגמר מתנותיו, וכמתנות פנימיות ששופך השירים בסמוך לו. וכן היא סתם מתני' בזבחים [נ"ג א]. ומבואר בגמ' דעת ר' ישמעאל שבתחילה סבר ששניהם שופך על יסוד מערבי, דילפינן למתנות חיצוניות ממתנות פנימיות, ואח"כ סבר כדברי רשב"י ששופך שניהם על יסוד דרומי, שכן הוא במתנות פנימיות כי סובר שהמזבח בצפון וממילא פוגע תחילה ביסוד דרומי, וילפינן חיצון מפנימי.

ופסק הרמב"ם [פ"ה ממעשה הקרבנות ה"י י"א] כסתם מתני', שבמתנות פנימיות היה שופך על יסוד מערבי ובחיצוניות על יסוד דרומי.

אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו'. תנו רבנן: מועלין בדמים, דברי רבי מאיר ורבי שמעון, וחכמים אומרים: אין מועלין בהן. עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא - אין מועלין בהן ...

כתב רש"י, שהנפק"מ בין מעילה דאורייתא למעילה דרבנן, שבדרבנן א"צ להוסיף עליו חומש. וכתב רש"י במעילה [ב' ב' ד"ה מעילה], שבדרבנן ליכא קרבן מעילה דהוי חולין בעזרה, וכ"כ תוס' שם, ורבינו יונתן מלוניל ומאירי כאן. וכתבו התוס', שהראיה שהמעילה כאן היא רק מדרבנן כי אילו היה בדמים איסור מעילה מן התורה לא היו חז"ל מתירים למוכרה לגננים לזבל.

וכל זה בדמים היוצאים לנחל קדרון, אבל לפני זריקה לדו"ע אין מעילה בדמים, כמבואר בהמשך הגמ'. וכתב רש"י במעילה [י"א א' ד' י"א], שאף מדרבנן אין בהם מעילה כיון שאין גוזרים גזירות במקדש [ועי' שפת אמת כאן].

והתוס' כתבו בשם רבינו חיים כהן, שלדעת ר"מ ור"ש מועלין בדמים היוצאים לנחל קדרון מדאורייתא, לפי שהקדישו אותם קדושת דמים, וכן מבואר בדעת הרמב"ם [פ"ב ממעילה ה"א] שכתב: כל דמי שחיטת הקדשים אין מועלין

אבל האי תנא אית ליה בפרכות כתנא קמא. ורבי יוסי לא פליג אלא אפרוכות אבל בפתחא לא פליג. אלא אף לדידיה פרופה היתה מן הדרום כחיצונה לתנא קמא מדלא קא תני ולא היתה אלא אחת ופרו' מן הצפון. והאי תנא דמהיכן הוא מתחיל פליג אפתחא, אבל אפרוכות לא, לדידיה נמי אית ליה דשתי פרכות היו שם. וברייטא דאפליגו בה רבי עקיבא ורבי יוסי דקתני מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית דרומית וכו', דברי רבי עקיבא. ורבי יוסי הגלילי אומר מקרן מזרחית צפונית. ואוקימנא פלוגתיהו בפתחא או בצפון או בדרום. וכתוב בספרים דרבי יוסי הגלילי סבר לה כרבי יוסי דאמר פתחא בצפון. ור' עקיבא סבר כר' מאיר דאמר פתחא בדרום. ונראה שרש"י ז"ל כן גריס. לדעת הרב ז"ל לא גרסינן בה רבי יוסי הגלילי סבר לה כרבי יוסי אלא סבר לה כרבנן דהיינו תנא דמהיכן הוא מתחיל. ובספרים שלנו כן הגיהו בהן סבר לה כרבנן ומחקו גרסת הספרים שכתוב בהן סבר לה כר' יוסי. ואפשר דמשום הכי הגיהו כן. ונמצא דלרבנן דמהיכן הוא מתחיל שתי פרכות היו שם שלא מצינו שחלק בזה בהדיא. אלא שהחיצונה פרופה מן הצפון ופנימית מן הדרום וכי נפיק נפיק מן הצפון. ובוה יתקיימו דברי הרב ז"ל שהוא פסק בפרכות כתנא קמא משום דלא אשכח דפליג עליה בהדיא אלא רבי יוסי ויחידאה הוא. ובפתחים פסק כתנא דמהיכן הוא מתחיל דהוי סתמא בתרא. ואף על גב דמחלוקת רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי הוא בברייטא ורבי עקיבא כתנא קמא וקיי"ל כרבי עקיבא מחברו. מסתברא אפי' הכי סתמא בתרא דמתני' עדיפא דאי רבי לא שנא ר' חייא מניין לו". עכ"ל הרשב"א.

אמנם ברא"ש בסדר העבודה פסק כדעת ר"ע, וכתב בליקוטי הלכות שגם רש"י שפירש שהדבר תלוי במחלוקת ר' יוסי ור' יהודה יסבור כדברי הרא"ש בזה, ודלא כהרמב"ם. כמו כן ברא"ש פסק שהולכה ביד, וכדעת ר"א, ודלא כהרמב"ם גם בזה.

דף נ"ט

הזה ממנו על טהרו של מזבח. מאי טהרו? אמר רבה בר רב שילא: פלגיה דמזבח, כדאמרי אינשי: טהר טיהרא, והוי פלגיה דיומא. מיתיבי: כשהוא מזה אינו מזה לא על גבי האפר ולא על גבי הגחלים, אלא חותה גחלים אילך ואילך, ומזה. אלא אמר רבה בר רב שילא: על גלויה דמזבח, כדכתיב וכעצם השמים לטהר. תניא, חנניא אומר: בצד צפוני הוא נותן. רבי יוסי אומר: בצד דרומי הוא נותן ...

כתב בליקוטי הלכות, דלדינא תלוי במח' הנ"ל בין הרמב"ם להרא"ש אם לפסוק שהפתח היה בצפון וממילא היה נותן הדם בצד הצפוני של מזבח הזהב [דעת הרמב"ם], או שהפתח היה בדרום וממילא היה נותן הדם בצד הדרומי [דעת הרא"ש ורש"י].

לא נצרכא אלא לר"י דאמר וכו' דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי אימא מדכסדרן לא מעכבי הזאות נמי לא מעכבי קמ"ל, הרי להדיא דלר"י היכל בכלל חוץ הוא וסדר הזאתן לא מעכב, וקשה על הרמב"ם שפסק דהיכל בכלל פנים וסדר הזיתן מעכב. וכתב הלחם משנה שהוא טעות סופר בדברי הרמב"ם. וכן העתיק בליקוטי הלכות כדברי ר' יהודה, וכפירש"י ש"פנים" היינו דוקא לפני ולפנים.

וכתב בלחם משנה, דמ"מ אף לר"י אם הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות שבהיכל, לכתחילה ראוי שיחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר.

ובחידושי רבינו חיים הלוי כתב, שלדעת הרמב"ם יש חילוק בהיכל עצמו בין ההזאות על הפרוכת לבין המתנות שע"ג המזבח, שהזאות שעל הפרוכת שהוא מן המזבח הפנימי ולפנים דינן כפנים דחוקה כתיב בהו וסדרן מעכב אף לר"י, והזאות המזבח עצמו דינן כחוץ דלר"י לא נאמר בהן חוקה ואין סדרן מעכב. ודבר זה נלמד מהסוגיא לעיל [מ' א'] דאיתא שם: ת"ש פר מעכב את השעיר ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים וכו' שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו אילימא דאי אקדים מתנות הפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו וכו' לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור"י הוא דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי וכו', וקשה כיון דמוקמינן לה כר"י א"כ אמאי נדי הגמ' מאוקימתא קמייתא דאקדים מתנות דפר דהיכל מקמי מתנות דשעיר דלפני ולפנים, דשעיר אינו מעכב בזה את מתנות הפר בהיכל לפסולן, משום דהן דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ דלית בהן חוקה אליבא דר"י. ועיין בפירש"י שם שתירץ דכיון דההקדמה היא למתנות דשעיר דלפני ולפנים ע"כ שפיר יש בהן צד פנים ומועיל זאת לפסול את המתנות שבהיכל אף דהם דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ. אכן הרמב"ם הרי חולק בזה, וכמו שכתב בהל' ב' שם ז"ל וכן שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום אף על פי שהשחיטה בעזרה הרי דמו נכנס לפנים עכ"ל, הרי להדיא דאע"ג דההקדמה היא למתן דמו של פר לפני ולפנים מ"מ חשיב לה הרמב"ם לדברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ, אי לאו משום טעמא דצורך פנים כפנים דמי, והיינו משום דכיון דדיינינן לפסול את השעיר מחמת הקדם שחיטתו על כן אזלינן בתר שחיטת השעיר שהיא בעזרה דהוא זה מדברים

ג ברש"י כתב בבגדי זהב בחוץ כגון אילו ואיל העם שהקדים להם הוצאת הכף והמחתה, אין מעכבין עליו לפסול. וברש"ש הקשה על רש"י וז"ל: ותימה מאי פסול שייך בהוצאת הכף והמחתה, דנראה פשוט דאפילו לא הוציאם כלל לא מעכבא כפרה. ועוד, איך יתקן המעוות הזה, וכי יחזירם לקדש הקדשים ויחזור ויוציאם לאחר האילים, וחושש אני בזה לחיוב מיתה משום ביאה ריקנית. עכ"ל.

בו בין לפני כפרה בין לאחר כפרה עד שיצא לנחל קדרון יצא לנחל קדרון מועלין בו מפני שהיה נמכר לגנות ודמיו הקדש, אבל המקיז דם לבהמת קדשים הרי הוא אסור בהנייה ומועלין בו הואיל ואינה יכולה לחיות בלא דם הרי הוא כגופה. עכ"ל. לפי זה קושיית הגמ' היא, שמבואר שיש בה מעילה רק משום שהקדישום אך לא מעיקר דין תורה, וע"ז שקו"ט "מנא הני מילי" [וע"ע מהר"י קורקוס על הרמב"ם ומהרש"א כאן]. והראב"ד שם השיג על הרמב"ם: אותה מעילה אינה אלא מדרבנן, והכי איתא ביומא. ומבואר עכ"פ גם לדבריו, שמודה שלהלכה יש מעילה מדרבנן אחר שיצא לנחל קדרון. וכן נקטו המאירי והרע"ב.

דף ס'

משנה. כל מעשה יום הכפורים האמור - על הסדר. אם הקדים מעשה לחבירו - לא עשה כלום. הקדים דם השעיר לדם הפר - יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר. ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם - יביא דם אחר, ויחזור בתחילה מבפנים, וכן בהיכל, וכן במזבח הזהב, שכולן כפרה בפני עצמן. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, ממקום שפסק משם הוא מתחיל ...

היכן הסדר מעכב

בגמרא איתא "תנו רבנן, כל מעשה יום הכפורים האמור - על הסדר. אם הקדים מעשה לחבירו - לא עשה כלום. אמר רבי יהודה, אימתי - בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים, אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ, אם הקדים מעשה לחבירו - מה שעשה עשוי. רבי נחמיה אומר, במה דברים אמורים - בדברים הנעשים בבגדי לבן, בין מבפנים בין מבחוץ, אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ - מה שעשה עשוי". ומבואר לעיל [ל"ט ב'], דלר' נחמיה גם דברים הנעשין בבגדי לבן בעזרה סדרן מעכב. וכן משמע בסוגיאין.

ופירש"י, דמה שלר"י דוקא הנעשה ב"פנים" מעכב - פירושו לפני ולפנים, והיכל בכלל חוץ הוא בזה. אמנם ברמב"ם [פ"ה ה"א] כתב: כל עבודות שעובד בבגדי לבן בפנים בהיכל צריך לעשותן על הסדר שביארנו, ואם הקדים בהן מעשה לחבירו לא עשה כלום. עוד כתב [שם ה"ד]: הקדים דם השעיר לדם הפר בקדש הקדשים קודם שיגמור עבודתו, יזה מדם הפר כמצותו ואחר כך יביא שעיר אחר וישחוט אותו ויזה מדמו בקדש הקדשים כמצותו ויפסל הראשון, הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות שבהיכל על הפרוכת יחזור ויזה מדם השעיר פעם שנייה לאחר דם הפר. עכ"ל. מבואר שפוסק כדברי ר"י שתלוי אם הם עבודות הנעשות בפנים ובבגדי לבן, אך מבואר מדבריו שגם עבודות הנעשות בהיכל נקראים 'פנים', ודלא כרש"י.

ובלחם משנה הקשה על הרמב"ם מזבחים [מ' ב'] על הא דתניא ועשה כאשר עשה וכו' שאם חיסר אחת מכל המתנות לא עשה ולא כלום, ופריך שם פשיטא חוקה כתיבה ביה וכו'

הנעשין בבגדי לבן בחוץ, וא"כ הכי נמי הכא דאתינן למיפסל הזאת הפר בהיכל ג"כ דינו דהוא מדברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ, וא"כ קשה הסוגיא דפריך חוקה כתיב בהו, והא כיון דמוקמינן לה כר"י א"כ הא אין כאן חוקה כלל [ועיין בתוס' ישנים שם].

אכן לפי המבואר בדעת הרמב"ם דהיכל גופיה דינו חלוק, ומתנות שבפרוכת מתחשבים מדברים הנעשין בבגדי לבן בפנים, ומתנות שבמזבח הם בכלל דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ, א"כ מתיישבת הסוגיא כפשטה, דמעיקרא דאוקמה דאקדים פר לשעיר במתנות שבהיכל, ר"ל על הפרוכת, שפיר פריך הגמ' חוקה כתיב בהו, כיון דהן בכלל פנים דכתיב בהו חוקה אף לר' יהודה, ועל זה הוא דמשני לא דאקדים מתנות דפר דמזבח, ובזה שפיר ליתא עיכובא לר"י, כיון דהם בכלל דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ, וביאור דברי הרמב"ם שכתב בפנים בהיכל, ר"ל בהיכל במקום שהוא פנים, דהיינו על הפרוכת, וכמו שכתב בהל' ד' שם הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות שבהיכל על הפרוכת יחזור ויזה וכו', והיינו משום דרק מתנות שעל הפרוכת הם בכלל דברים הנעשין בפנים, אבל מתנות שעל המזבח הם בכלל דברים הנעשין בחוץ, ולית בהו עכובא. ולפ"ז הרי ניחא היטב קושית הלחם משנה על הרמב"ם מהסוגיא דזבחים דסדר הזאות דהיכל לא מעכב לר"י, הרי דהיכל חשוב בכלל חוץ, ולפי המבואר נוקמה במתנות דמזבח, דזה הוי בכלל חוץ גם לדעת הרמב"ם, וכמו שנתבאר.

אם הקדים איל ושעיר המוספין הנעשים בחוץ

ד בספר יפה דעת כתב להסתפק בדברים שהסדר מעכב, אי הפסול הוא על הראשון מה שאיחר אותו, או הפסול הוא על השני מה שהקדים אותו, והסברא נותנת דהפסול הוא על השני, דהתורה לא הכשירה את השני אלא אם עשה מקודם הראשון, אבל הראשון שהדין הוא שיעשה אותו קודם לשני, א"כ אין להראשון שייכות עם השני, א"כ איזה פסול יש על הראשון במה שעשה את השני קודם.

וראייה לזה מהא דאיתא במתניתין כאן: הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר, אלמא דהפסול הוא על דם השעיר שהוא השני, ועוד ראייה מהא דאיתא לעיל [מ' א']: פר מעכב את השעיר, דאי אקדמיה לשעיר מקמי פר לא עבד ולא כלום, משמע בהדיא דפר מעכב את השעיר לפסול אותו אי אקדמיה, וכן פ' רש"י ז"ל שם בהדיא, וכן כתב שם רש"י ז"ל בד"ה אלא שעיר. והוכיח כן מעוד ראיות ע"ש בדבריו.

ביום תרועה עמ"ס ר"ה [ל"ד ב'] כתב לבאר דרש"י ותוס' שם נחלקו גבי תקיעה ותרועה, האם האיסור הוא להקדים התרועה לתקיעה, או שעיקר הדין הוא שהתקיעה תהי' קודם, והנפק"מ כשישמע יחד התקיעה והתרועה ע"ש היטב. וע"ע בספק זה בנפש חיה יו"ד סי' פ"א ובחלקת יואב ח"ב בקו' הערות הערה ט' וכלי חמדה פר' ראה [ד' ס']. וספק זה דומה לספק הנ"ל.

כתב הרמב"ם [פ"ה ה"ג]: איל ושעיר המוספין שעשה אותן קודם עבודת היום אינן כלום. עכ"ל. וכתב הכסף משנה שם בטעמו, שהרי תנן במשנה כאן כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום.

והנה צ"ע ע"ז שהרי האיל והשעיר הם מהדברים הנעשים בבגדי זהב בחוץ, ומבואר ביומא שם לדעת ר' יהודה ור' נחמי' דבזה אין הסדר מעכב, והא דכתיב חוקה לעיכובא אינו אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן, וביותר צ"ע שהרי הרמב"ם פסק כר"י שם דס"ל דרק דברים הנעשים בבגדי לבן בפנים הסדר מעכב בהם.

ומרן הגרי"ז הביא בשם הגר"ח, דטעם הרמב"ם אינו מטעם קרא דחוקה לעיכובא, אלא הטעם הוא משום דחשיב מחוסר זמן עכ"ל, וביאורו הוא עפ"י המבואר בסוגיא דמנחות [ה' א'] דכל מקום שנתנה תורה דין סדר בהבאת הקרבן אף שלא שנה עליו לעכב, מ"מ הרי הוא ממילא בכלל פסולא דמחוסר זמן, משום דעצם הדין שנתנה תורה דין סדר הרי זהו זמנו, ושוב הו"ל מחוסר זמן אם מקריבו קודם, וע"י בתוס' [בזבחים ה' א' בד"ה עולתה] שכתבו לדון גבי קרבנות יולדת שהחטאת קודמת לעולה, ואם שינה והקדים העולה, לא יעלה לשם חובה מטעם מחוסר זמן אף דליכא גבי יולדת קרא לעיכובא יעו"ש, וא"כ ה"נ באיל ושעיר המוספין אף שאין בהם חוקה מ"מ אם הקדימן לעבודת היום פסולים מטעם מחוסר זמן, וע"י מנחות שם דק"ל יש מחוסר זמן לבו ביום לענין לפסול הקרבן [וע"י בד קודש ח"ב סי' י' באריכות].

אמר רבי חנינא: קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר - לא עשה ולא כלום. כמאן - דלא כרבי יהודה. דאי רבי יהודה - האמר כי כתיבא חקה - בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא! - אפילו תימא רבי יהודה: צורך פנים כפנים דמי ...

וכן פסק הרמב"ם [פ"ד ה"ב] דקטרת שחפנה קודם שחיטתו של פר - לא עשה ולא כלום, אף שפסק כר"י, ומטעם המבואר בגמ' שצורך פנים כפנים דמי.

דף ס"א

אמר עולא, שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר - לא עשה ולא כלום. תנן, הקדים דם השעיר לדם הפר - יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר. ואם איתא, יחזור וישחוט מבעי ליה! - תרגמא עולא, במתנות שבהיכל. וכן אמר רבי אפס, במתנות שבהיכל.

וכן פסק הרמב"ם [פ"ה ה"ב] ששעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום, ומטעם הנ"ל דהוי כצורך פנים.

תנו רבנן, וכלה מכפר את הקדש - זה לפני ולפנים, אהל מועד - זה היכל, מזבח - כמשמעו, מלמד שכולן כפרה כפרה בפני עצמן. מכאן אמרו, נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם -

יביא דם אחר, ויתחיל בתחלה במתנות שבפנים. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, אינו מתחיל אלא ממקום שפסק ...

נשפך הדם באמצע ההזאות, ובדין נשפך לוג שמן של מצורע באמצע ההזאות

מבואר בבסוגיא כמה מחלוקות בין ת"ק לר"א ור"ש, א. נתן מקצת מתנות שבפנים [לפני ולפנים] ונשפך הדם, לת"ק יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבפנים; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, אינו מתחיל אלא ממקום שפסק. ב. גמר את המתנות שבפנים, ונשפך הדם, לת"ק יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל לפני הפרוכת, ואינו צריך לחזור ולהזות לפני ולפנים, הואיל וכולן כפרה כפרה בפני עצמן. ג. נתן מקצת מתנות שבהיכל ונשפך הדם, לת"ק יביא דם אחר ויתחיל בתחילה בהיכל; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, ממקום שפסק משם הוא מתחיל. ד. גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם, לת"ק יביא דם אחר, ויתחיל בתחילה במתנות המזבח, ואין צריך לחזור על הכפרות שכבר עשה, שהרי כולן כפרה כפרה בפני עצמן. ה. נתן מקצת מתנות שבהיכל ונשפך הדם, לת"ק יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח, ואין צריך לחזור על המתנות שלפני ולפנים ולא על המתנות שבהיכל. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, ממקום שפסק משם הוא מתחיל.

ובגמ' אמר רבי יוחנן, שגם רבי מאיר וגם רבי אלעזר ורבי שמעון, שנחלקו אם חוזר ועושה מתחילת הכפרה, או ממקום שפסק הוא מתחיל - מקרא אחד דרשו, דכתיב, "וכפר אהרן על קרנותיו" - של מזבח הפנימי - "מדם חטאת הכפורים אחת בשנה" יכפר עליו לדורותיכם. רבי מאיר סבר, "חטאת" אחת [בהמה אחת] אמרתי לך להתכפר כל כפרה, ולא שתי חטאות [שתי בהמות] לכפרה אחת, ולפיכך עושה כל הכפרה מהבהמה השניה. רבי אלעזר ורבי שמעון סברי, "חטוי" אחד [הזאה אחת] אמרתי לך במקום אחד, ולא שני חטויין, לא ישנה הזאה שני פעמים, אלא את המשך ההזאה בלבד יעשה מהבהמה השניה.

ולגבי מצורע, הנה מצורע שנתרפא מצרעתו אחר שהביא לטהרתו שתי צפרים ועץ ארז ואזוב ושני תולעת, ושחט הכהן את הציפור האחת מן הצפרים, והטביל את חברתה עם הארז והתולעת בדמה של הציפור השחווטה, והזה על המצורע שבע פעמים וגילחו והטבילו - הרי זה סופר לו שבעה ימים, וביום השביעי מגלחו בשנית [וחזור וטובל, רמב"ם]; וביום השמיני טובל פעם אחרת, ומביא קרבנותיו [כדי להכשירו לאכילת קדשים]: כבש לאשם, ומביא עם האשם לוג שמן, וכבשה נקבה לחטאת, וכבש לעולה, ומנחת הסולת. ובתחילת כפרתו, שוחט את האשם [וזורק את דמו על המזבח, ואחר כך] מזה מדמו על תנוך האוזן של המצורע ועל בהונות ידו ורגלו הימניים, ואחר כך לוקח את השמן, ויוצק הכהן על כפו השמאלית של כהן

אחר, ומזה בפרוכת נגד בית קדשי הקדשים^ה שבעה הזאות, ואחר כך מזה ממנו במקום שהזה מן הדם על התנוך והבהונות הימניים, והנותר בכף נותן הכהן על ראש המיטה, ומקריב החטאת והעולה והמנחה.

ונחלקו ת"ק ור"א ור"ש בכמה אופנים בנשפך הלוג, א. נתן מן השמן מקצת מתנות שבפנים, ונשפך הלוג; לת"ק יביא לוג אחר, ויתחיל בתחילה במתנות שבפנים, כלומר: מאותן מתנות שהחל בהן. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ממקום שפסק הוא מתחיל, ואין צריך להתחיל מתחילה; כי אף שלא נאמר בו לשון "חטאת" לדרוש לשון "חטוי", מכל מקום ילפינו ליה ממתנות יום הכפורים [ריטב"א]. ב. גמר מתנות שבהיכל [לפני הפרוכת] ונשפך הלוג, לת"ק יביא לוג אחר, ויתחיל בתחילה במתנות שבהונות, ואין צריך לחזור על המתנות שבפנים. ג. נתן מקצת מתנות שבהונות ונשפך הלוג, לת"ק יביא לוג [אחר], ויתחיל בתחילה במתנות שבבהונות; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ממקום שפסק הוא מתחיל, ואין צריך להתחיל מתחילת המתנות שבהונות. אך גמר מתנות שבהונות ונשפך הלוג, לדברי הכל מתנות הראש לא מעכבות.

ופסק הרמב"ם [פ"ה ה"ח, ופ"ה ממחור"כ ה"ה] הלכה כת"ק בין לעניין של יוה"כ ובין לעניין לוג שמן של מצורע, וכן פסק שם לגבי אשם מצורע ששחטו שלא לשמו שיביא אשם אחר כדעת ר"מ [ולא כר"ש שסובר שבאופן זה אין לו תקנה].

תנן התם: וכולן מטמאים בגדים, ונשרפין אבית הדשן, דברי רבי אלעזר ורבי שמעון. וחכמים אומרים: אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית הדשן אלא האחרון, הואיל וגמר בו כפרה ...

הר"ח כתב, כי חכמים דהכא היינו רבי מאיר, ונחלקו בזה לשיטתם; והיינו, שלא נחלקו אלא באופן שנשפך הדם באמצע הכפרה, וטעם חכמים משום ש"כבר בטל הראשון" כיון שצריך לחזור ולהזות על מה שכבר הוזה מדמו של ראשון. אבל אם נשפך הדם בין הכפרות, לכולי עלמא שורף גם את הראשון, ורבי אלעזר ורבי שמעון לשיטתייהו "ממקום שפסק הוא מתחיל"; ובריטב"א הביא שיטה זו, וכתב דאין פירוש זה נכון. אמנם מבואר בריטב"א, דאם

ה דעת המאירי, שעומד בהיכל ומזה לפני הפרוכת, וכמו שמזה בחטאות הפנימיות; וכן נראה ברש"י לעיל כד א ד"ה שבע הזאות, וברבינו אליקים שם; וכן הוא ברש"י כת"י מנחות עד ב ד"ה איכא. אמנם ברש"י מנחות כז ב ד"ה ושבמצורע, כתב, שעומד בשער ניקנור [שער המזרחי של העזרה, שם מטהרים את המצורע] ומזה, והיינו שמזה כנגד הפרוכת; וכן כתבו התוספות במנחות עד ב, וחלקו על הרש"י שם שכתב לא כן; וכן היא דעת התוספות ישנים כאן, ומה שאמרו בגמרא כאן לשון "בפנים" לאו דוקא. ודעת הר"ש בנגעים יד י, שההזאות היו בעזרה, והופך פניו לצד בית קדשי הקדשים ומזה על קרקע העזרה. כנגד הפרוכת.

אם יקנה רק שעיר אחד במקום המת הרי יקבע השעיר החדש בלי גורל. לכך צריך להביא זוג חדש ולהגדיל עליהם. וכן פסק הרמב"ם [פ"ה הי"ד ט"ו] כל ההלכות האלו.

... והשני ירעה עד שיסתאב וימכר, ויפלו דמיו לנדבה. שאין חטאת צבור מתה. רבי יהודה אומר: תמות. ועוד אמר רבי יהודה: נשפך הדם - ימות המשתלח, מת המשתלח - ישפך הדם.

פסק הרמב"ם [פ"ה ה"ט] כת"ק שהשעיר השני ירעה עד שסתאב כיון שאין חטאת צבור מתה.

ובסיפא "שנינו מת המשתלח - ישפך הדם", וביאר המאירי, אף על פי שעדיין הדם בכוס שישפך הדם שהרי נדחה אותו דם ואינו חוזר ונראה ויביא זוג שני ויעשה בו כל המעשה הלכה היא ואף חכמים מודים בה שהרי שחוטין נדחים הם לדברי הכל, וכן הלכה, אמנם הרמב"ם השמיט הלכה זו, ותמה על כך בליקוטי הלכות [שם].

... תניא נמי הכי גבי כבשי מצורע: יקח שני כבשים מיעוט כבשים שנים, מה תלמוד לומר שני - שיהיו שניהן שוין ... ותניא נמי גבי מצורע כי האי גוונא: צפרים מיעוט צפרים שתיים ...

בר"ח העתיק ברייתא זו גם לגבי הכבשים, וכן איתא בתו"כ ובירושלמי כאן, והעיר בליקוטי הלכות על השמטת הרמב"ם לגבי כבשי מצורע, אמנם לגבי צפורים הביא הרמב"ם [פ"א מטומאת צרעת ה"ח] הלכה זו, וכתב ג"כ שצריך שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמים וגם לקיחתן כאחת, וכן איתא במשנה בנגעים [פ"ד].

... מוספין של שבת - ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין.

בר"ח הביא ב' גירסאות לגבי ברייתא זו, שיש שגורסים שבמוסף ודאי אי"צ להיות שוים, ולפי גירסא זו מה שנאמר בתורה "שנים" היינו שנים ולא יותר, עיי"ש.

וברמב"ם השמיט הלכה זו, ובהגהות מהר"צ חיות תמה ע"ז, וכתב בזבח תודה שנראה ברור שהרמב"ם גרס כר"ח ולכך השמיטו.

תנו רבנן: שני שעירי יום הכיפורים ששחטן בחוץ עד שלא הגדיל עליהן - חייב על שניהם, משהגדיל עליהן - חייב על של שם, ופטור על של עזאזל. עד שלא הגדיל עליהם חייב על שניהם למאי חזו - אמר רב חסדא: הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ. ומאי שנא לשעיר הנעשה בפנים דלא - דמחוסר הגרלה, לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי - דמחוסר עבודת היום! - קסבר רב חסדא: אין מחוסר זמן לבו ביום ...

כתב הרמב"ם [פרק יח ממעשה הקרבנות הלכה יא]: שני שעירי יום הכיפורים ששחטם בחוץ, אם עד שלא התודה עליהם חייב כרת על שניהן הואיל וראויין לבוא לפני השם לוידוי,

נשפך הדם באמצע הכפרה אף הראשון נשרף, והולכים בזה רבי אלעזר ורבי שמעון לשיטתייהו, שאין הראשון בטל; ואמנם לדעת חכמים אין נשרף אלא האחרון אפילו כשנשפך הדם בין הכפרות, וחכמים דברייטא אינם בדוקא רבי מאיר; ובתוספות ישנים ביארו טעם חכמים: "כיון שנדחת כפרתן ידחה הלכתן", וביאר בשיח יצחק, כיון דאיכא בהם פיסול דנשפך דמם;

וברש"י פירש המחלוקת בנשפך הדם "לאחר כפרה זו והביא פר שני לפרוכת וגמר מתנות הפרוכת ונשפך הדם והביא פר שלישי", ומשמע דוקא בכי האי גוונא ולא באמצע הכפרה. ויש מי שביאר דעתו, דלא פליגי רבי אלעזר ורבי שמעון אלא בנשפך בין הכפרות, הואיל וכולן כפרה כפרה בפני עצמן, אבל בנשפך באמצע כפרה, אחר גמר כפרה אנו הולכים לכולי עלמא; אבל בשיח יצחק פירש דעת רש"י כהריטב"א. ופסק הרמב"ם [פ"ה ממחור"כ ה"ה] הלכה בכל זה כחכמים.

ונחלקו בגמ' לעניין שילוח השעירים לעזאזל אם נודמן לו כמה שעירים, רב שימי משמיה דרבא אמר אחרון משלח הואיל וגמר בו כפרה, רב פפי משמיה דרבא אמר ראשון משלח דמצוה בראשון. ומוכח בר"ח שנקט לדינא כרב פפי, וכן מוכח ברמב"ם [פ"ה ממחור"כ ה"ט] עיי"ש.

דף ס"ב

פרק שני שעירי

משנה. שני שעירי יום הכיפורים מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים ובלקיחתן כאחד. ואף על פי שאין שוין - כשרין. לקח אחד היום ואחד למחר - כשרין. מת אחד מהם, אם עד שלא הגדיל מת - יקח זוג לשני, ואם משהגדיל מת - יביא זוג אחר, ויגדיל עליהם בתחילה, ויאמר: אם של שם מת - זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו, ואם של עזאזל מת - זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו ...

ביארו בתוס' ישנים האופן שקונה שניהם כאחד, שקונה שניהם בבת אחת ממוכר אחד, ואם כל שעיר שייך למוכר אחר, ימנו שני המוכרים שליח למכור עבורם להקדש, והשליח ימכור שניהם להקדש בבת אחת. ובאופן שמת אחד מהם ששנינו במשנה שיקח זוג לשני, אף שמצוה לקנות שני השעירים בבת אחת, באופן זה די לקנות רק שעיר אחד במקום אותו שמת, מפני שאם יקחו שני שעירים חדשים ישאר שעיר מיותר שילך לאיבוד, והדין הנ"ל שצריך ליקח שניהם בבת אחת הוא רק לכתחילה [וע"ע בריטב"א].

אמנם באופן שמת אחד מהשעירים אחר ההגרלה שנינו, צריך להביא זוג חדש ולהגדיל עליהם. וביאר המאירי, אי אפשר ליקח שעיר אחד במקום השעיר שמת, כי מאחר שכבר הגדיל על השעיר שנשאר חי וכבר מקבע שמו אם לה' אם לעזאזל, ממילא אי אפשר להגדיל עליו מחדש, וממילא

השנה בחוץ חייב בין לשמו בין שלא לשמו דפסח כשאר ימות השנה שלמים הוא וגם לשמו חייב, ומוכח מזה דהוי שלמים גם קודם הפסח, ואפילו שחטו לשם פסח, דהא אינו מחלק בין קודם הפסח לאחר הפסח.

ובאבן האזל [הל' פסוה"מ שם] דחה ראייתו דכל זה לתחלת הסוגיא הכא דמיחייב בשחטו לשמו בחוץ הואיל וראוי לשמו בפנים אבל למסקנא דמחלק בין פסח לאשם, וקאמר דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא, יש לפרש דעכשיו לא צריך טעמא דהואיל. וכתב דנחלקו בזה הראשונים כאן דמתוס' ישנים [ד"ה והתנן] מבואר דלמסקנא חייב בלי טעמא דהואיל, וכ"מ מדברי הרמב"ם [פי"ח מהל' מעה"ק הל' י"ב], אבל במאירי כאן כתב דטעמא דחייב בשחט בחוץ לשמו הואיל וראוי מעכשיו בפנים שלא לשמו ע"ש שכתב כן למסקנא [וע"ש עוד מה שהאריך בזה].

דף ס"ד

אם של שם מת זה שעלה עליו וכו'. אמר רב: שני שבזוג ראשון - יקרב, שני שבזוג שני - ירעה. רבי יוחנן אמר: שני שבזוג ראשון - ירעה, שני שבזוג שני יקרב. במאי קא מיפלגי? רב סבר: בעלי חיים אינן נידחין, ורבי יוחנן סבר: בעלי חיים נידחין ...

פסק הרמב"ם [פ"ה הט"ו] כרב, וביאר בליקוטי הלכות הטעם שפסק כן, אף דבעלמא רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, משום שאמר רבא בסוגיין "דייקא מתני' כוותיה דרב" [וע"ש בכסף משנה פט"ו ממעשה הקרבנות ה"ד].

ואם אחר שהתודה פטור על המשתלח שהרי אינו ראוי לבוא לפני השם. והשיג ע"ז הראב"ד, אני שונה בברייתא עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם ופירש רב חסדא הואיל וראויים לשעיר הנעשה בחוץ משהגריל עליהם חייב על של שם ופטור על של עזאזל אלמא אפילו קודם שהתודה כיון שהגריל ועלה עליו הגורל לעזאזל פטור עליו בחוץ אף על פי שעתיד להתודות עליו שאין ראוי לבא לפתח אהל מועד ויהא מיוחד לשם אלא שיהא ראוי לזריקה ולהקטרה שנאמר לה' וחיי ראשי שמעתא דזבחים הטעהו שלא ירד לפירושה ומצאה משובשת. ויעויין כס"מ ולח"מ מש"כ בביאור דברי הרמב"ם.

דף ס"ג

כי אתא רב דימי אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן: פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה, בין לשמו בין שלא לשמו - פטור. אמר רב דימי: אמריתה לשמעתיא קמיה דרבי ירמיה, בשלמא לשמו - דהא לא חזי ליה, אלא שלא לשמו - אמאי? הא חזי שלא לשמו בפנים! ואמר לי: עקירת חוץ - לאו שמה עקירה. כי אתא רבין אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן: פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה, בין לשמו בין שלא לשמו - חייב.

בצל"ח בפסחים [ס' ב'] הביא דברי הרמב"ם [הל' פסוה"מ פט"ו הי"א] שכתב הפסח כו' בד"א ששחטו בזמנו שהוא ב"ד כו' אבל אם שחטו שלא בזמנו במחשבה שלא לשמו כשר. והנה הרמב"ם לא כתב דין השוחט לפני הזמן לשמו, וכתב הצל"ח דמסוגיין יש להוכיח בזה דכיון דמסיק דפסח בשאר ימות